

מאוצרות הפרשה

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו (כו, ג)

רבי מאיר דנון צ"ל בספרו "באר בשדה", מבואר את כוונת הפסוק כך: לעיתים רבות, אדם מחליט שהוא רוצה ללמוד. הוא מגיע הביתה, פותח ספר, ובדיוק באותו רגע לאשתו יש מה לומר לו, או השכן דופק בדלת וכדומה. ואם לא זה ולא זה – שר השינה מרדים אותו, והוא נופל בתרדמה. על כך אמרה תורה: "אם בחקתי" – אם החלטת ללמוד תורה, "תלכו" – אל תישאר בבית! לך לבית המדרש! הבית הוא מתכון לביטול תורה, מצויות בו הרבה הפרעות. (ברינה יקצורו)

שם. רש"י מביא את דרשת חז"ל, ש"אם בחקתי תלכו" הכונה "שתהיו עמלים בתורה".

"שלשה דברים נקנים ביסורים: תורה, ארץ ישראל ועולם הבא" (שמות רבה א, א וע"י ברכות ה).

התשלום שאדם צריך לשלם כדי לזכות לקנות תורה, הוא עמל ויסורים, הסתפקות וותרנות, אין דרך אחרת!

משל למלך שהיה לו בן שעתיד להיות יורשו. בגר הבן והגיע שעתו להגשא, אך המלך לא רצה לחתנו, הוא הרגיש שאינו בשל להקים את ביתו, הוא עדיין מפונק מידי, ואינו יודע כיצד לטרוח בעצמו.

מי שאינו טורח ועמל, מטיל את עמלו על אחרים, בשום אופן אינו כשיר להקמת בית! הוא הודיע לנסיד, כי עליו להתחיל לעבוד ולהשתכר, כאשר יצליח להביא משכורת ראויה לשמה, יוכל להקים בית. הנסיד המפונק הלך להתלונן לפני אמו, קשה לו, אין הוא יודע איך לעבוד... לא מתאים לו לעסוק בכל מיני עבודות ולהתנסות בהן...

ריחמה עליו המלכה והחליטה להעניק לו שטר של חמישים דולר במתנה, "לך לאביך, הראה לו את השטר, ותאמר לו שהרוחת את הסכום הזה". בא בן המלך לאביו, הראה לו את השטר, אך לתדהמתו לקחו המלך, קרע אותו לגזרים, ושילח את הבן מלפניו. חזר הנסיד אל המלכה, וביקש את עצתה, מה יעשה? איך יצליח לשכנע את המלך שעבד? "לבטח ראה אביך שידך נקיות, ולכן הבין שהשגת את השטר בדרך אחרת, לך תלכלך את ידיך, ותראה לו את השטר שאתן לך היום".

לכלך הבן את ידיו, נטל את השטר מאמו, והלך למלך, אך המלך לא התפעל, לקח את השטר, קרע אותו לגזרים ושילח את הבן מלפניו. ככה הנסיד לאמו, "אין ברירה, פסקה לו, 'לאביך כנראה יש חוש נבואי. הוא יודע עליך שאינך עובד. אין מנוס, לך תמצא עבודה ותרויח את השכר היומי עליה. הלך הבן לשוק וחיפש עבודה, הוא עמל במשך יום שלם, ולעת ערב קיבל שטר של חמישים דולרים. בערב הגיע לאביו, והושיט לו את השטר. לקח המלך את השטר ועמד לקרעו, קפץ הנסיד לעומתו וניסה לעצור בעדו: "אבא, אבא, הזעתי כל כך על השטר הזה!". מיד לקח אותו אביו, חיבקו ונשקו. "עכשיו עבדת! כעת עמלת! בימים הקודמים קרעתי, ולא היה אכפת לך! כעת, לאחר שאתה יודע איך עובדים ויגיעים, תוכל להקים את ביתך".

אדם שעמל בתורה מעריך מהי התורה הקדושה, כשנוטלים ממנו את זמן הלימוד, הוא מרגיש כאילו קורעים את ליבו. הוא לא יכול לעמוד בזה! העמל יוצר חיבור אמיתי, קשר של קימא אל התורה הקדושה. (רבי ראובן אלבו שליט"א – משכני אחרך)

וננתי משכני בתוככם ולא תגעל נפשי אתכם וגו' (כו, יא)

הקב"ה מבטיח ש"אם בחוקתי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם", "וננתי משכני בתוככם ולא תגעל נפשי אתכם והתהלכתי בתוככם". מפרש רש"י – אטייל עמכם בגן עדן!! לא פחות ולא יותר: טיול בגן עדן!... שאל ר' שבתי יודלביץ זצ"ל, כיצד יתכן שהקב"ה מבטיח בחדא מחתא "אטייל עמכם בגן עדן" ו"לא תגעל נפשי אתכם"?... לכאורה אין הדבור שונה מאחד האומר לחבירו: אתה יודע, אתה כזה ידיד טוב שלי עד כדי כך שאתה אפילו לא מגעיל אותי...? ר' שבתי היה אומר כך: בתקופת קום המדינה הגיע אלי מישוה ואמר לי אני לא לגמרי עוזב את היהדות אני רק קצת עוזב... לא לגמרי... חלק בן חלק לא... אמרתי לו: היה פעם אחד שעלה לקומה ה-30 במגדל כל בו שלום בתל אביב הוא הוציא את רגלו האחת החוצה כמי שמתכוון לקפוץ למטה... העוברים והשבים למטה התחילו לצעוק לעברו: משוגענער, מה אתה עושה, אתה מתאבד... והוא משיב להם מלמעלה: חברה, אל דאגה, אני מומחה גדול בקפיצות!... שאל אותו מישוה: כמה קומות אתה יודע לקפוץ? הוא השיב: שלש קומות... אומר לו ההוא: אבל כאן זה שלושים קומות... עונה לו המומחה בקפיצות...: לא, אני לא רוצה לקפוץ את הכל אני רוצה לקפוץ רק שלש קומות!... אומר לו ההוא מלמעלה: שוטה שכמותך! וכי אינך יודע שאין תחנת ביניים?! או שאתה על הגג או שאתה למטה, אם עזבת את הגג – אתה למטה!...

עם ישראל כשהן עולין – עולין עד לרקעי וכשהן יורדין – יורדין עד לעפר (מגילה ט"ז). אין באמצע! אצל עם ישראל יש אחד משני מצבים: או "אטייל עמכם בגן עדן", פסגת הפסגות, "עד לרקיע", או ח"ו "תגעל נפשי אתכם" – יורדין עד לעפר... אם כן אין לך מתאים יותר מאשר להזכיר את ההבטחה של "אטייל עמכם בגן עדן", יחד עם ההבטחה של "ולא תגעל נפשי אתכם", כי אה"נ אם אין מתקימות ההבטחה של "אטייל עמכם בגן עדן" הרי זה לא אחרת מאשר "תגעל נפשי אתכם" ח"ו, ובאיך גיסא – אם כלל ישראל זוכים והם עומדים בדרגה של "אטייל עמכם בגן עדן" הם נמצאים רק מעברו השני של המצב הקיצוני ההפכי של "תגעל נפשי אתכם" ח"ו, כי אין באמצע...

וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש לה' (כו, לב)

אומרים בשם ר' שמשון מאוסטרופולי רמז נפלא בפסוק זה. כידוע ר' עקיבה היה אחד מעשרה הרוגי מלכות, וכידוע עשרה הרוגי מלכות באו לכפר על חטא מכירת יוסף. וא"כ פלא הדבר שנגזר על ר"ע להיות בין עשרה הרוגי מלכות, הלא ר"ע בן גרים היה ולא היו אבותיו במכירה ולכאורה לא נדרש לתיקון על זה? והתשובה לכך מרומזת בפסוק: המילים "וכל מעשר בקר וצאן" הם ראשי תיבות וכי למה מת עקיבא שהיה רועה בקר וצאן? ועל כך נמצאת התשובה מיד בהמשך הפסוק: "וכל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קודש לה'", ר' עקיבא הוא עשירי לעשרה הרוגי מלכות ואינו בא מצד כפרה על מעשי אבותיו אלא הוא כביכול כנגד השכינה. (גליון א' ישיבישעיר חומש)

השראת השכינה – כל אחד על פי מעלתו

וְנַתַּתִּי מִשְׁכְּנִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם. וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם וְהִיְיָתִי לְכֶם לְאֱלֹקִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי לְעָם. (כ"ו, י"א-י"ב)

לכאורה עלינו להבין: מאחר ויש כאן הבטחה של 'וְנַתַּתִּי מִשְׁכְּנִי בְּתוֹכְכֶם' – כלומר, שהקדוש ברוך הוא ישרה את שכינתו בישראל, לשם מה שבה התורה ואומרת, בפסוק הבא: 'וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם'? האין זו אותה הבטחה בדיוק?!

את התשובה נוכל להבין מתוך המעשה הבא: יום שבת קודש. תושבי ניקלשבורג התאספו בבית המדרש להאזין לדרשתו של רבה החדש של העיר, הצדיק רבי שמואל שמעלקע הורוויץ, אחיו של בעל ה'הפלאה'. אי שקט שרר בקהל, שהמתין להופעתו של הרב. באותה עת ה'משכילים' החלו להרים ראשם, ורוחם הרעה החלה לנשב בעיר. רבים מבין מתפללי בית המדרש, גם אלו שלא נמנו על חוגי המשכילים, היו בדעה, כי על הרב החדש להתאים את עצמו ולהתחשב בדעתם הקלוקלת, אם ברצונו להמשיך בכהונתו. כולם חיכו בדריכות רבה למוצא פיו של הרב, ובקשו לדעת, האם נכנע ל'משכילים' אשר מררו את חייו מאז נכנס לתפקידו, או שמא עדיין עומד הוא על דעתו. הם הושלך בקהל, כאשר רבי שמעלקע נכנס, ונעמד לפני ארון הקודש. "אתם, ראשי הקהל ופרנסיו, אתם האשמים במצב הנורא של קהילתכם! מיידררים אתם לתהומות וסוחפים אחריכם את הדור הצעיר", הצליף הרב בשומעיו הנדהמים, ולא הותיר מקום לספקות. פניו של הרב למלחמה. מלחמת קודש כנגד השפעתה הקלוקלת של ההשכלה. הרב המשיך בדרשתו הנחרצת עוד שעה ארוכה, וכאשר סיים, פרצה סערת רוחות נוראה. ויכוח חריף התחולל בין המצדדים ברב לבין המתנגדים לו. במוצאי השבת, התכנסו ראשי הקהל בביתו של שמעון הפרנס. שמעון נעמד, ובזעם בלתי עצור דרש מן הנוכחים לשלוח לרבי שמעלקע מכתב פיטורין. עד מהרה נוסח המכתב והושם במעטפה. כעת תרו הנוכחים אחר מי שיתנדב לתת אותו לרב. "איני יכול לצאת בשעות הערב, בשל השיעול העז שתקף אותי" התחמק אשר הפרנס, כשהוא מלווה את דבריו במספר שיעולים לשם שכנוע. "ואני חש בראשי", מגגם פרנס אחר. כלל הנוכחים, ביניהם גם אלו – אשר אך לפני רגעים אחדים נאמו בנחרצות על הצורך הדחוף לסלק את הרב מתפקידו, חששו לנפשם, ולא העזו להגיש את המכתב במו ידיהם לצדיק. "נשלח את השמש!" הציע אחד המתכנסים, והכל נשמו לרווחה... מיד קראו לבערל השמש ובקשו ממנו כי ייתן את המכתב לידי הרב. "ומה כתוב בו?" שאל בערל בתמימות. מששמע כי במעטפה מצויה הודעת פיטורין לרב, החל כל גופו לרעוד מפחד. "חלילה וחס!" זעק השמש בחרדה, "בל תעזו לפגוע בצדיק וקדוש זה". ראשי הקהל, שלא ציפו לתגובה מעין זו, בקשו לדעת על מה ולמה הוא חושש כל כך. בערל השמש החל בסיפורו המפתיע: "אחד מתפקידי, הוא להעיר את בני העיר, בהם את רב העיר, מידי בוקר לעבודת הבורא. כאשר הגעתי בפעם הראשונה לביתו של הרב החדש, נוכחתי לדעת כי הקדימני. הרב ישב ליד השולחן, לומד תורה, ולצידו ישב איש הדור פנים, שאור יקרות זורח מעיניו. מכיר אני היטב את כל תושבי העיר כעל כף ידי, ועל כן ברור היה לי כי אין הוא מתגורר בעירנו. "ימים אחדים ראיתי את האיש, ואז אזרתי עוז ושאלתי את הרב מי הוא. תחילה התחמק הרב מתשובה, אך משנוכח לראות כי זכיתי לראות את אורחו מידי יום, גילה לי כי זהו אליהו הנביא זכור לטוב, הבא אליו מידי לילה ללמוד תורה...". רחש של התפעלות עבר בין הנוכחים הנדהמים. הכל הכירו את השמש הזקן, וידעו כי איש אמת הוא, וכי הסיפור אמת לאמיתו. "ובכן", סיים השמש את סיפורו המפעים, "זהו רבנו, בו זכתה קהילתנו שיכהן פאר כרבה. האם רב צדיק וקדוש, אשר אליהו הנביא מתגלה אליו מידי לילה – רב שכזה הנכם רוצים להעביר מכהונתו?! דממה השתררה בחדר. הנאספים נשמטו איש איש לביתו מבלי לומר מילה. שוב לא ירדו ראשי הקהל לחייו של הרב, ואיש לא ההין להעלות על דעתו להורידו מכסאו. שנים רבות לאחר מכן היו זקני העיר מנחילים את סיפורו של בערל השמש לדורות הבאים. "ראו נא במה זכתה עירנו", היו אומרים בגאווה, "אשר אליהו הנביא היה מתגלה בה. רבנו הגדול, רבי שמעלקע מניקלשבורג – זכה ללמוד עמו בחברותא מידי לילה. בערל השמש, אשר הצניע את גדולתו – זכה לראותו במו עיניו. ואילו שאר בני העיר – שהו בקרבתו, אך לא זכו לראותו במו עיניהם". הרי לנו, כי גם כאשר זוכים לגילוי אליהו ולהשראת שכינה – לא כולם זוכים לכך בשווה, אלא כל אחד על פי דרגתו ומעלתו הרוחנית.

ומכאן תשובה לשאלתנו, על פי דרכו של ה'העמק דבר': שכן, גם כאשר שורה השכינה בקרב עם ישראל, לא כולם זוכים לה במידה שווה, אלא היא משתנית מאיש לרעהו, כל אחד על פי מעלתו. זהו שאומרת התורה: 'וְנַתַּתִּי מִשְׁכְּנִי בְּתוֹכְכֶם' – הקדוש ברוך הוא מבטיח להשרות את שכינתו בתוך כלל ישראל. אך לא כולם יזכו להשראת השכינה באותה מידה, אלא: 'וְהִתְהַלַּכְתִּי בְּתוֹכְכֶם' – השכינה תהא מהלכת מאחד לאחד, בהתאם למעשיו ולדרגתו. (מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

תשלום חובות של הנפטר מכספי מעשר

שאלה: אביו נלב"ע ונשארו לו חובות רבים לבנק, אבל לא נשארו לו נכסים כלל, האם מותר לשלם חובות אביו מכספי מעשר?
תשובה: כספי מעשר מיועדים לעניים, והיות שעל פי דין אביו פטור מחובותיו (ששיעבוד ממון נשאר רק על נכסיו, והרי אין כאן נכסים), א"כ על פי דיני אדם לא נחשב 'עני', וא"א לשלם לבנק מכספי מעשר. (הגר"ח קניבסקי זצ"ל, גליון מיים חיים)

קריאה אחרי מקצת השם של צדיק

שאלה: רצה לקרוא לבנו על שם מרן ראש הישיבה זצ"ל 'אהרן יהודה לייב', אבל לחמיו קוראים 'אהרן', האם יש ענין לקרוא לבנו רק 'יהודה לייב'? **תשובה:** יש מעלה גם לקרוא רק בחלק מהשם של הצדיק, ויקרא לבנו 'יהודה לייב'. (הגר"ח קניבסקי זצ"ל, גליון מיים חיים)

חידה שבועית

לְקַרְאֵת חַס הַשְּׂמוּעוֹת, אִפְתֵּה אִיילֵי כְחוֹת מְכוּבֵּת לֵשׁ כַּחַנּוּיּוֹת שְׂעִימוֹת לְהַפְסִיא. הַיּוֹחַ הַצָּרֵב לִירֵה אֵת אַחַד מֵאַחֵיהֶם הַקְּטָנִים שֶׁנִּכְנַס לְמַטְבַּח וְאִינן רֹאִים אִכֵּל כַּחַנּוּיִי שְׂעִימוֹת לְחִיךְ, וְאַחֲרֵיהֶם צוּר אַחַת וְצוּר אַחַת... כַּשְּׂעִימוֹת אִיילֵי אֵת הַנְּאִיָּה כִּינְסָה אֵת חֲמַשֵּׁת אֲחֵיהֶם וְסַמְכוּתוֹת בְּתֵי אַחֲרֵיהֶם צִוּוֹתָהּ צִלְהֵם לְעֵלְהֵם מִיֵּד מִי הַצָּר לְחַמּוֹס מְצִיאָה כְּפִיָּה. אֲרַצְהָ אַתּוֹךְ הַחַמִּישֶׁה הַשִּׁבּוּ אַתּוֹ וְרַק הַחַמִּישֵׁן הַזֶּה הוּא הַנֶּאֱמָר בַּצִּנּוֹר, הַסְתַּבֵּק שׁוֹב כְּמֵאֲחֵר הַיּוֹדֵעַ 'צִיבֵירָה אֲזֵרֶת צִיבֵירָה' וְשִׁיקֵר לְעֵמֶר. לְפָנֶיכֶם תְּשׁוּבוֹתֵיהֶם מֵהַלְאָה לֵשׁ כֵּל הַחַמִּישֶׁה. לֵלֹ מִיְהוּ הַנְּאִיָּה! עֲלֵי – אִנִּי לֹא נִשְׁמַח וְעַתָּה צִיבֵירָה, כִּי הוּא שׁוֹחֵק אִתִּי בְּאוֹתוֹ לֹאן. צִיבֵירָה – רִאִיתִי אֵת שְׂעִימוֹתֵי שְׂקוּצַת מַשְׁחָק. צִיבֵירָה – דוֹרֵי בּוֹרְאֵי לֹא הֵנְךָ כִּי הוּא הַלֵּךְ לְמַכּוּלֵת. עֲלֵימוֹ – אִנִּי לֹא נִשְׁמַח וְאִינן לֵי צֵלֵךְ לֵשׁ דֵּינִי מִי צֶה אֵת זֶה. וְעַתָּה – כִּכְלֵל לֹא הִיְיָתִי בְּפִת פֶּאֶן הַנְּאִיָּה.

תשובה על חידה פר"ש: על המילים והחזקה בו ממשיל רש"י: "למה זה דומה, למשאו של החמור: עדרו על החמור אחד תופס בו ומעמידו: נפל לארץ חמשה אין מעמידין אותו". תשובה לחידה: איבער כלבים וארבעה כורים.

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות אירסלים – וינשטוק – גולדשטיין – רייזמן לאירוסים הבן הנכד הנין
משפחת אדלר הולדת הבן – משפחות קזן – הרב שוהם להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות
גני הדר-עמישב: משפחת מרקוס לאירוסים הבן והבת
משפחת אדלר הולדת הבן – משפחת עמרם הולדת הבן
משפחת אדלר הולדת הבן – משפחת רוזן לאירוסים הבן
משפחת אדלר הולדת הבן – משפחת דרמן הולדת הבן
משפחת אדלר הולדת הבן – משפחות אשל – דהרי הולדת הבן הנכד
משפחת אדלר הולדת הבן – משפחות מרנשטיין – סטבסקי הולדת הבן הנכד
משפחת אדלר הולדת הבן – משפחת אברומוביץ לבר מצוה
משפחת אדלר הולדת הבן – משפחות אשל – דהרי הולדת הבן הנכד

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com